

Кожне із взаємодіюючих підприємств має свою мету, і взаємодія між ними направлено на досягнення цих цілей найкращим чином. Умовою досягнення цілей підприємств, відповідно до концепції маркетингу, є ефективне задоволення потреб споживачів. Взаємодії між підприємствами мають на меті узгодити інтереси підприємств і сприяти досягненню їхніх цілей за умов задоволення потреб споживачів.

Висновки. Розроблена класифікація ринкових взаємодій і відносин між підприємствами за ознаками: траєкторії взаємодії, стадії взаємодії, тривалості взаємодій і інших, дозволить встановити спільне і відмінне між видами взаємодій і відносин, закономірності їх розвитку, а також зв'язки між ними.

Література

1. Латкін Е.І. Мікроекономічна модель взаємодії агентів / Е.І. Латкін, С.І. Парінов // Вестник Російського гуманітарного фонду. – № 3. – 1996. – С. 45–54.
2. Сорокін П.А. Общедоступный учебник социологии / П.А. Сорокин, Статьи разных лет. – М.: Наука, 1994. – 560 с.
3. Микрюков В.Ю. Теория взаимодействия экономических субъектов / В.Ю. Микрюков – 3-е изд., перераб. и доп. – Новосибирск: Вузовская книга, 2007. – 96 с.
4. Смулов А.М. Промышленные и банковские фирмы: взаимодействие и кризисные ситуации / А.М. Смулов. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 494 с.
5. Мильнер Б.З. Теория организации: учебник / Б.З. Мильнер. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 480 с.
6. Шамхалов, Ф. Государство и экономика: основы взаимодействия : Учебник для вузов / Ф. Шамхалов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Экономика, 2005. – 726 с.
7. Маренный М.А. Методы финансового анализа кооперационных взаимодействий малых промышленных предприятий // Журнал Аудит и финансовый анализ. – № 3, 2001. – С. 24–27.

УДК 358.589(477)

Л.Г. ОЛІЙНИК, О.В. СОЛОЇД
Вінницький кооперативний інститут

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Надано характеристику розвитку інноваційного потенціалу як фактора забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Виявлено основні проблеми та тенденції розвитку інноваційних процесів в Україні.

The description of development of the innovative potential as a factor of providing the competitiveness of an enterprise is given. Basic problems and progress trends of innovative processes in Ukraine are exposed.

Постановка проблеми. Основне значення для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства мають виробництво високоякісної інноваційної продукції, вдосконалення існуючих і впровадження нових прогресивних технологій. Незважаючи на національні відмінності, загальною рисою всіх національних інноваційних систем є лідерство в забезпеченні трьох пріоритетів розвитку: науки, освіти та наукоємного виробництва.

Комплексний підхід до створення і функціонування механізму державного регулювання інноваційної діяльності, яке здійснює держава, сьогодні є необхідною умовою ефективною реалізації її інноваційної політики.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Окремим питанням розвитку інноваційного потенціалу присвячено праці А.І. Амоші, Ю.М. Бажала, Є.С. Галушко, Н.Г. Чумаченко та ін. Серед закордонних учених вагомих внесок у розвиток даного напрямку належить С.Л. Дорогунцеву, А.К. Казанцеві, Е. Менсфілду, Б. Санто тощо. Дана тема набула поширення й у спеціалізованих періодичних виданнях у роботах таких авторів, як С. Архієреєва, С. Ілляшенко, І. Новикова [1; 2; 4]. Виходячи із вищезазначеного, можна зробити висновок, що ця тема є актуальною для подальшого дослідження.

Метою дослідження є запропонувати шляхи удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання інноваційної діяльності, а також проаналізувати взаємозв'язок розвитку інноваційного потенціалу та рівня конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. На відміну від розвинутих країн, в Україні ще не створено національну інноваційну систему, а сама інноваційна діяльність характеризується структурною деформованістю, інституційною неповнотою, неузгодженістю та незбалансованістю технологічних, економічних і соціально-ціннісних аспектів. Інноваційні процеси в Україні не набули достатніх масштабів і не стали суттєвим фактором зростання ВВП. Офіційно задеклароване економічне зростання 2001–2008 рр. не може претендувати на назву економічного розвитку. Економіка так і не була модернізована, у зв'язку із чим на сьогодні ВВП становить лише 2/3 від відповідного показника 1990 р. За офіційними даними, протягом 6 міс. 2008 р. реальний ВВП зріс на 6,3 %, тоді як індекс цін промислових товарів збільшився на 29,4 %! За найсприятливіших умов реальне зростання ВВП у

5–6 % річних призведе до зростання головного показника конкурентоспроможності країни – рівня ВВП на душу населення до 2010-го – максимум до 3,5–4 тис. дол., тоді як у країнах ЄС він вже у 2005 р. сягнув 32 тис. дол.

Економіка України обтяжена інерцією попереднього екстенсивного розвитку. За рівнем конкурентності ринків Україна подібна до США у 1940-х рр. За оцінкою Лозанського інституту менеджменту, індекс конкурентоспроможності України у 2008 р. впав з 46-го місце одразу на 54-е з 55 можливих. Для порівняння, Тайвань посів 13 місце, Китай – 17, Індія – 29, Південна Корея – 31, Бразилія – 43, Росія – 47, Південна Африка – 53. Разом з тим інтегральний індекс інноваційності економіки, який розраховується на підставі оцінки чотирьох складових (освіти, інновацій, інформаційної інфраструктури та інституційної основи), становить в Україні 5,7 з 10 можливих.

Своїми ж “офіційними успіхами” українська економіка насамперед завдячує потужній виробничій та науково-технічній базі, що є спадщиною СРСР, значним запасам природних ресурсів та кваліфікованій робочій силі. Сьогодні вплив цих факторів поступово вичерпується, а країна все частіше стикається з посиленням конкуренції на ринках, де її позиції були традиційно міцними, щоденним подорожчанням сировини та енергоресурсів тощо [1].

Механізм державної інноваційної політики можна визначити як систему регулювання суспільного виробництва, що охоплює адміністративні структури, організаційно-економічні, соціальні форми, методи і засоби, а також правові норми впливу на інноваційну сферу. Одночасно механізм державної інноваційної політики організує блоки економічних відносин (організаційний, економічно-фінансовий, нормативно-правовий).

До організаційного виду регулювання відноситься розвиток інноваційної інфраструктури, забезпечення пріоритетності інноваційної діяльності, моральне стимулювання авторів нововведень, підтримки модернізації, розвиток міжнародних зв'язків та інтеграційних процесів.

Економічне та фінансове регулювання включає підтримку розширенню пропозиції інновацій та попиту на них, стимулювання розвитку підприємництва та підтримки конкуренції в інноваційній сфері, розвиток лізингу наукомісткої продукції, інвестицій в інноваційні процеси та підвищення їх ефективності, створення сприятливого інноваційного клімату тощо. Загалом, економічні методи впливають на певні характеристики ринкових процесів: сукупний попит і пропозицію, ступінь централізації капіталу, а також соціальні, структурні і територіальні параметри економіки.

Нормативно-правове регулювання – це охорона прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності, охорона прав володіння, користування та розпорядження інноваціями, захист промислової та інтелектуальної власності, розвиток договірних відносин.

Фінансово-бюджетні та кредитно-інвестиційні методи розвитку інноваційної сфери передбачають підтримку економічно та соціально прийняттого рівня фінансового забезпечення функціонування інноваційної сфери, оскільки зниження цього рівня до геополітично, макроекономічно та соціально небезпечної межі загрожує деградацією, втратою раніше набутого наукового потенціалу та його звуженням відтворенням. Формування інноваційного фінансування є органічною складовою процесу створення цілісного господарського механізму, який відповідав би завданням розвитку економіки країни загалом.

Загальновідомо, що у період ринкових перетворень успішний соціально-економічний розвиток будь-якої держави зумовлений ефективним функціонуванням вітчизняних суб'єктів господарювання, яке досягається завдяки інноваціям – одному із найважливіших факторів забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Результати досліджень свідчать, що найефективнішим засобом вирішення даної задачі може служити комплексне моделювання конкурентоспроможності промислового підприємства [7].

Такий підхід дозволяє здійснити оцінку впливу розвитку інноваційного потенціалу підприємства на рівень його конкурентоспроможності на практиці з високою долею достовірності. Щодо переліку параметрів оцінки та ступеня їх конкретизації, рекомендується групувати конкурентні переваги за наступними аспектами (рис. 1).

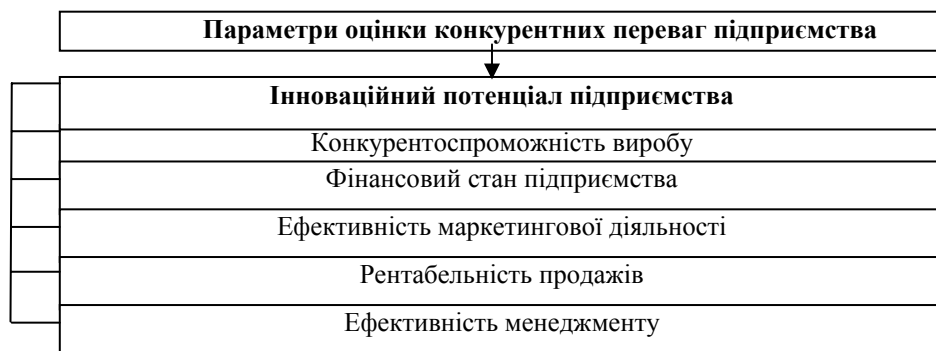

Рис 1. Параметри оцінки конкурентних переваг підприємства

Підсумовуючи найактуальніші пропозиції, основними шляхами розвитку інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств та загального покращення рівня інноваційного розвитку України в цілому, повинні стати:

- вдосконалення нормативно-правової бази розвитку інноваційної системи України;
- формування інноваційно-орієнтованої структури національної економіки;
- створення ринку інноваційної продукції, на якому буде забезпечений належний рівень захисту інтелектуальної власності;

- сприяння розвитку організаційно-фінансової складової інфраструктури інновацій із забезпечення злагоженості ланцюжка: “наука–технологія–виробництво–ринок”;
- прискорене впровадження нововведень;
- держзамовлення на інноваційні продукти;
- трансфер технологій зі сфери ВПК;
- визначення і підтримка територій інноваційного розвитку;
- упорядкування технопарків, створення наукових лабораторій, інноваційних фондів з залученням інституціональних інвесторів;
- створення мережі малих інноваційних підприємств;
- здійснення тиску на суб’єкти господарювання через введення санкцій на використання застарілих продукції та технологій;
- створення ефективної системи телекомунікацій, інтеграція в світовий ІТ-простір;
- цілеспрямована підготовка кадрів, менеджерів інноваційної діяльності;
- активне співробітництво органів влади як між собою, так і з підприємницькими, науковими і бізнес-освітніми секторами економіки;
- загальний розвиток інноваційної культури суспільства.

Висновки. Таким чином, від збалансованої та ефективної роботи складових організаційно-економічного механізму державного регулювання інноваційної діяльності багато в чому залежить власне інноваційний розвиток України.

Для активізації інноваційних процесів в Україні доцільним є розробка і впровадження концепції розвитку національної інноваційної системи з метою створення конкурентоспроможного сектора досліджень і розробок та забезпечення умов його розширеного відтворення, розвитку інфраструктури інноваційної діяльності, запровадження системи економічних стимулів модернізації економіки на основі технологічних інновацій, підвищення інноваційної культури суспільства. Це сформує умови для ефективної діяльності суб’єктів у сфері створення нових знань і технологій та їх комерційної реалізації та призведе до цілеспрямованих структурно-функціональних змін економіки і зросту частки інноваційного фактора в ВВП;

Література

1. Архієреєв С., Тарасенко Т. Державна підтримка випуску високотехнологічної та інноваційної продукції: зарубіжний досвід та висновки для України. – http://www.smartcat.ru/book_80/index.shtml
2. Ильяшенко К. В. Организационно-экономический механизм реализации достижений НТП на предприятиях Украины в современных условиях хозяйствования // Механізм регулювання економіки, економіка природокористування, економіка підприємства та організація виробництва, 2005. – № 1. – С. 174–177.
3. Рудик О.В. Развитие инновационного потенциала предприятия у трансформационной экономике: Автореф. дис... канд. экон. наук // ХНЕУ. – Х., 2006. – 21 с.
4. Новікова І.В. Інноваційний потенціал підприємства: сутність, методичні підходи до оцінки та інвестиційне забезпечення розвитку // Схід і Захід. – 2003. – № 24 (37). – С. 13–19.
5. Кір’ян В.А. Формування інноваційної моделі підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств з позицій антропосоціального підходу // Економіка і держава. – 2005. – № 10. – С. 11–15.
6. Канафощка Г. Стан, перспективи розвитку інноваційних процесів в Україні та можливості їх впливу на формування ВВП // Бізнес. – 2006. – № 14. – С. 16–21
7. Чучіна І.М. Удосконалення організаційно – економічного механізму інноваційної діяльності як фактора забезпечення конкурентоспроможності підприємств // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. “Трансформація ринкових відносин в Україні: організаційно-правові та економічні проблеми”. – Одеса, 2008.

УДК 338.246:504.42

О.С. РУБЕЛЬ

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

ІННОВАЦІЙНО-ІНСТИТУЦІЙНА БАЗА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЧОРНОМОРЬСЬКОМУ РЕГІОНІ

У роботі представлена інноваційно-інституційна стратегія розвитку морської політики на основі економіко-екологічної теорії. Дано конкретні рекомендації з питань міжнародної політики Чорноморського регіону в контексті європейської інтеграції.

In the work the innovative-institutional strategy of development of the sea policy submitted on the basis of the economic-ecological theory is represented recommendations on issues of the international policy for the Black sea region in a context of the European integration are given.

Постановка проблеми. Країни Чорноморського регіону та міжнародна спільнота стурбовані екологічною деградацією Чорного моря та річок його басейну. Протягом останніх 15 років ситуація покращувалася го-